

3. Оволодіння дітьми традиційними прийомами створення та оздоблення українських народних іграшок;
4. Організація процесу самостійного виготовлення дітьми іграшок за традиціями українського народу;
5. Доступність і педагогічна доцільність запропонованих завдань;
6. Створення на заняттях позитивно-емоційної творчої зацікавленості і захопленості;

Таким чином, українська народна іграшка, як засіб навчання і виховання, займає особливе місце у світі дитинства. Метафоричність, образність іграшки роблять її універсальним засобом соціальної адаптації на певному етапі розвитку людини, передачі, засвоєння та творчого відтворення матеріальної та духовної культури народу, коли всі інші засоби малодоступні.

Список використаних джерел та літератури:

1. Андрусик Н. Пригадаймо майбутнє / Н. Андрусик // Дошкільне виховання. – 1996. – № 1. – С. 18–21.
2. Артемова Л. В. Моральне виховання дошкільників / Л. В. Артемова. – К. : Радянська школа, 1974. – 102 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К., 1998. – С.45.
4. Концепція дошкільного виховання в Україні. Проект. – К. : Освіта, 1993. – 16 с.
5. Русова С. Український дитячий садок / С. Русова // Україна. – 1991. – № 2. – С.40.

Анотація

В.В.Греськова

Формирование национального сознания детей дошкольного возраста средствами народной игрушки

Анализируя педагогические источники, методическую литературу, опыт работы в статье раскрывается потенциал и значение народной игрушки в формировании национального сознания детей дошкольного возраста. Дошкольное учебное заведение должно стать для детей той высоконравственной средой, в которой целенаправленно будут реализованы задания формирования сознания личности.

Ключевые слова: *национальное сознание, профессиональная подготовка педагогов, украинская народная игрушка, этнорегиональная культура.*

Summary

V.V.Hres'kova

Formation of National Consciousness of Children of Pre- School Age by Means of Folk Toy

On the basis of the pedagogical sources' analysis" methodological literature and experience of work, the potential and the place of folk toy in forming national consciousness of children of pre-school age have been revealed. Pre-school educational institution should become that highly-moral environment for children, where the tasks of forming conscious personality will be purposefully realized.

Key words: *national consciousness, professional preparation of pedagogues, Ukrainian folk toy, ethno-regional culture.*

Дата надходження статті:

„29” серпня 2011 р.

УДК 371.217.3 (477)+37 „Сухомлинський”

В.Д.ГУБ'ЯК,

кандидат історичних наук, доцент

(м.Теребовля)

Організація діяльності дитячих літніх оздоровчих закладів на засадах педагогічних ідей В.О.Сухомлинського

Піднята проблема вивчення досвіду роботи ЛОТ Павлівської СШ Кіровоградської області на засадах педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в сучасних умовах має виняткове значення. Виховання сучасного школяра вимагає нових підходів і технологій виховного процесу. Однак результати будуть досягнуті лише за умови перевірених стилів та методів виховання на основі досвіду визначних педагогів України.

Ключові слова: *Дитячі літні оздоровчі заклади, табори, діти, школярі, вожаті, вихователі, оздоровлення, відпочинок, методи виховання, ігри.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Сучасний етап розвитку національної системи освіти висуває підвищені вимоги до професійної підготовки вчителя, озброєного новітніми методиками і технологіями виховання, впевненого дослідника, менеджера виховного процесу.

Виховна робота у дитячому літньому оздоровчому закладі як позашкільній установі – важлива складова виховного процесу підростаючого покоління, оскільки доповнює, розширює вплив школи, сім'ї, дитячих громадських формувань на становлення та всебічний розвиток

особистості дитини.

Аналіз досліджень і публікацій... Проблема створення колективу та методика його формування відображена у працях відомих педагогів С.Шацького, С.Русової, А. Макаренка, В. Сухомлинського, І. Іванова. Дитячі об'єднання (можливо через те, що є найсильнішими виховними чинниками), займають чільне місце у дослідженнях вчених та педагогів. Доведено, що легше змінити індивідів, зібраних у групу, ніж змінити кожного окремо. Отже, ніщо так не впливає на розвиток особистості, як колектив, оскільки людина є соціальна істота і отримує всі засоби для розвитку в колективі, і ніщо так важко не створюється, як дружній організований колектив. За результатами досліджень, від 12 до 38% учнів відчують себе у школі та класі дискомфортно; від 13 до 38% – відстороненими спостерігачами; 39% сучасних учителів зазначають, що потребують знань та вмінь, впровадження нових освітніх технологій, спрямованих на становлення та виховання колективу.

Особливо сприятливий вплив на розвиток особистості дитини здатний справити лише дружній колектив ЛОТ. Його створення є одним із найскладніших завдань вихователя групи в оздоровчому закладі. Складнощі створення дитячих об'єднань та груп сприяли розгортанню досліджень педагогів та вчених у цій галузі. Ними розроблено низка технологій формування колективу.

Підкреслимо, що історично однією із перших є технологія А. Макаренка, яка включає в себе чотири етапи. З його думками про послідовність дій у розвитку колективу цілком погоджувався інший український класик педагогіки В. Сухомлинський, який поділяв переконання А. Макаренка, що колектив створюється поступово, крок за кроком. Василь Олександрович, акцентуючи увагу на могутній силі колективу, у той же час застерігав від можливих небезпек, які він у собі втілює. Завжди існує загроза „перегнути палку”, розправитися із школярем за допомогою колективної думки [5; с.103-108].

Формулювання цілей статті... **Мета статті** полягає у розкритті основних підходів до реалізації принципів і методів, сучасних освітніх технологій виховання школярів та шляхів творчого використання цього досвіду в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу... Важливими для сьогодення є погляди на організацію діяльності літнього табору для дітей великого педагога В.О. Сухомлинського. Вчений зазначав, що дитячий табір надає величезні можливості для розвитку самодіяльності школярів, які протягом тривалого часу об'єднані багатьма спільними справами та самостійно вирішують проблеми, що виникають.

Характеризуючи роботу літнього піонерського табору Павлівської СШ Кіровоградської області, Василь Олександрович визначив такі його особливості:

- табір організовується на території школи, де вже є сприятливі умови для праці та відпочинку школярів (не потрібно створювати спеціальну матеріальну базу);
- повна самодіяльність дітей: вони все роблять самі, а вихователі та вожаті лише корегують самодіяльність дітей;
- змістовний, цікавий, радісний для дітей відпочинок поєднується з такою ж суспільно-корисною працею. Така праця не перевантажує школярів, оскільки за своєю формою наближається до цікавої гри.

Літній табір повинен працювати протягом трьох літніх місяців, щоб була можливість охопити всіх школярів.

Підготовчу роботу до відкриття табору в Павлівській СШ виконували самі діти: білили та прикрашали кімнати, ремонтували спортивні майданчики, облаштовували кімнати для ігор та відпочинку. В.О. Сухомлинський наголошував, що праця учнів у літньому таборі обов'язково повинна відповідати таким педагогічним вимогам: бути посиленою, цікавою, відрізнятися суспільно-корисною спрямованістю, створювати можливість для розвитку змагань і самодіяльності дітей. Учні не повинні перевантажуватися і стомлюватися, робота триває 2–3 години (через кожні 30-40 хвилин перерва по 10-15 хвилин). У цьому таборі виконувалася посиljena сільськогосподарська робота: діти займалися прополюванням зернових, технічних, городніх культур, збиранням овочів та фруктів, знищенням шкідників рослин. Самостійно складали план екскурсій, туристичних походів, ігор, суспільно-корисної праці, і це створювало величезні можливості для розвитку учнівської самодіяльності та самоврядування.

Завдання можуть бути різними, але головним є те, щоб із запланованою роботою школярі могли впоратися до закінчення діяльності табору. Саме в цьому вбачав Василь Олександрович велике виховне значення: налаштовуючись на хороший результат, діти з великою наполегливістю та віддачею виконують кожний трудовий процес [4, с.158]. Видатний педагог стверджував, що колективний труд – це могутній виховний засіб у роботі з дітьми [3, с.8].

З особливою силою виявляється та розвивається дитяча самодіяльність в іграх. Ігровий елемент діяльності дітей пронизує все табірне життя. Найбільший інтерес, на думку В.О. Сухомлинського, викликає у дітей гра, яка потребує сміливості, сили, рішучості, кмітливості. В таких іграх діти імітують роль життєдіяльності дорослих і з великим задоволенням виконують ролі сміливих, відважних людей-мандрівників, військових тощо.

Самодіяльність школярів у таборі розвивається не на словах, а на ділі, вважав Василь Олександрович, коли вони роблять все самостійно, коли їм надається можливість проявити свої здібності й сили в серйозних, значущих справах.

Актуальною для сьогодення є думка вченого про те, що часто вихователі, педагогі-організатори, вожаті в таборах оточують дітей дріб'язковою опікою і знижують прояв самостійності. Ситуацію, коли дітям у таборі більше забороняється, ніж дозволяється, коли вся діяльність вихователів та вожатих спрямована на те, щоб не допустити порушень можливих заборон – такий відпочинок не можна назвати повноцінним і цікавим.

Важливим в роботі табору є кадрове питання. Діяльністю табору і міцним педагогічним колективом повинен керувати досвідчений педагог. В.О. Сухомлинський застерігав: якщо віддати роботу в таборі людям, які не мають чітких знань про виховання – це означає шкодити справі [2, с.3].

Таким чином, дитячу ініціативу, творчий задум педагогам потрібно підтримувати і розвивати, використовуючи інтерактивні технології та готувати дітей до активного самостійного життя в дорослому віці.

Вважаємо, що у роботі з дітьми у позашкільному закладі потрібно відмовитись від надмірного захоплення масовими заходами, які не орієнтовані на особистість кожної дитини, перевантажені фальшивою емоційністю, заорганізованістю і потребують тривалої підготовки. Крім того у роботі з дітьми не може бути розходження між словом і ділом, авторитарного примусу, ігнорування прав і свобод дитини, штучне звуження соціального і територіального простору (слабке використання можливостей дитячого закладу, природних особливостей), нецікавих дітям формальних видів і форм діяльності, неправильного розподілу функціональних обов'язків між педагогічними працівниками.

Короткий за часом існування дитячий колектив, початок і завершення табірної зміни, обов'язкова оцінка діяльності всього колективу і кожної дитини – усе це сприяє активній діяльності, дає їм можливість побачити результати своєї творчої діяльності.

Велика творча діяльність дітей реалізується через розмаїття дружинних та загально-табірних справ КТС (колективних творчих справ):

- подорожі-знайомства („Світ моїх прав” – ознайомлення з правами дитини; „Подвиги Котигорошка” – подорожі, казки; „Мій край – зелена Україна”, „Веселковими стежинами краю” – знайомство з природними багатствами рідного краю; „У царстві МУЗ” – розвиток юних талантів; „Козацькому роду – нема переводу” –лицарське патріотичне виховання та ін.);
- вікторини на патріотичну, краєзнавчу та інші тематики: „Одеса – перлина Чорного моря”, „Я і безпека”;
- усні журнали, пізнавальні справи-огляди, короткі виступи на різні теми колективного життя (радіогазети „Наші мами і тата”, „Україна і світ”);
- прес-конференції активу, диспути на різноманітну виховну тематику ...
- трудові десанти, операції „Чистюлька”, „Діти – дітям”, економічна ділова гра „День підприємництва”;
- розважальні (художні) справи: ланцюжки пісень „Співочий вернісаж”, „Таланти твої, Україно”, „Співає море, діти і літо”, „Міні-Голівуд”;
- відзначення державних, народних чи самостійно вигаданих свят.

Виховна робота з дітьми у таборі повинна відбуватись з урахуванням національних традицій народів, що проживають на даній території, і бути направлена на зміцнення дружніх міжнаціональних стосунків.

Зупинимось на пріоритетних аспектах виховного процесу в ЛОТ:

- розвиток дитячого самоврядування;
- естетичне виховання, розвиток дитячої творчості;
- виховання у дітей потреби у здоровому способі життя;
- трудове виховання;
- фізичне виховання, спортивно-оздоровча діяльність;
- формування моральних принципів на основі християнської моралі;
- екологічне та валеологічне виховання;
- основи правового виховання;
- розвиток пізнавальних інтересів;

– отримання практичних навичок з основ безпеки життєдіяльності людини.

У дитячих оздоровчих закладах усіх видів та форм власності уже вироблено певну сукупність специфічних форм і методів роботи. Проте виховні можливості можуть бути успішно реалізовані лише за умови врахування певних особливостей конкретних закладів.

Загальна мета діяльності дитячого оздоровчого закладу в цілому:

- залишити позитивний слід у свідомості дитини, котра формується;
- задовольнити потреби дитини у спілкуванні;
- допомогти кожній дитині знайти своє вагоме місце у колективі;
- розвинути практичні вміння, творчі обдарування дитини, які дозволять їй проявити себе;
- виявити та розвинути творчі таланти та обдарування;
- дати певні знання та вміння з різних видів діяльності (туризму, краєзнавства, екології, мистецтва, художньої та технічної творчості тощо);
- підготувати дитину до самостійного життя.

Виховний процес у дитячих оздоровчих закладах здійснюється у сприятливих умовах природного, соціального оточення. Дитячий відпочинок повинен бути активний, наповнений глибоким змістом і суспільною спрямованістю. Суспільно-корисна праця здебільшого пов'язана з наведенням порядку і чистоти у кімнатах та на території табору. Кожен день діти розпочинають із фізарядки, проводять різноманітні заходи на свіжому повітрі, що забезпечує відновлення дитячої сили і енергії, знімає набуту фізичну та моральну втому, зміцнює нервову та м'язову системи.

Творча діяльність включає дитячі заходи, реалізацію різних загонових справ, а найкращі – знаходять свій вияв у загальнотабірних масових заходах.

Питання організації виховної роботи з дітьми в літніх дитячих таборах було і залишається актуальним для педагогів. Перебування дитини в літньому таборі носить ефективний характер за умови використання різних видів діяльності в дитячому колективі. Життя та відпочинок дитини у таборі повинні бути для неї цікавими і змістовними. Вожатим та педагогічному колективу літнього дитячого оздоровчого табору необхідно створити максимальні умови для всебічного розвитку дітей. Потрібно чітко усвідомлювати, що згуртування дітей залежить від методики організації колективної діяльності, яка відповідає потребам дитячого колективу на певних етапах його розвитку. Дитячі оздоровчі заклади реалізують принцип наступності й безперервності виховання, відновлюють втрачене ставлення до школи (компенсуюча функція), дають можливість дітям не лише відпочити, але й створюють нові умови для збагачення їх соціального досвіду та застосування нових знань і вмінь у практичній діяльності, яка наповнена грою, романтикою і базується на розвитку дитячої ініціативи і самодіяльності.

Велике значення в організації цілісного педагогічного процесу має трудове виховання у таборі. Метою трудового виховання є формування у дітей трудових умінь та навичок, розвиток працелюбності, естетичного ставлення до цілей, процесу та результатів праці [1, с.209-210].

Виховна робота у дитячому оздоровчому закладі повинна бути реальна з точки зору наявних засобів і сил (матеріальних, фінансових, творчих тощо). У першу чергу слід враховувати традиції і можливості табору, рівень підготовки педагогічного колективу, бажання, інтереси дітей і батьків, власний досвід, а також досвід накопичення кращими вітчизняними та зарубіжними таборами.

Список використаних джерел та літератури:

1. Пігіда В. М. Організація цілісного педагогічного процесу в умовах дитячого оздоровчого табору / В. М. Пігіда // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2009. – № 6 (169) березень. – С. 209–215.
2. Сухомлинский В. А. Начальник лагеря – не завхоз / В. А. Сухомлинский // Учительская газета. – 1952. – № 65 (13 августа). – С. 3.
3. Сухомлинский В. А. Звено летом / В. А. Сухомлинский // Вожатый. – 1956. – № 6. – С. 8.
4. Сухомлинский В. А. Самодеятельный пионерский лагерь / В. А. Сухомлинский // Советская педагогика. – 1957. – № 10. – С. 157–160.
5. Планирование воспитательной работы в классе : метод. пособ. / под ред. Е. Н. Степанова. – М. : Сфера, 2000. – С. 105–108.

Аннотація

В.Д.Губяк

Организация деятельности детских летних оздоровительных учреждений на основе педагогических идей В.А.Сухомлинского

Статья поднимает вопросы воспитания школьников в оздоровительных лагерях. Они должны базироваться на идеях педагогического воспитания В. Сухомлинского, А.Макаренка и других выдающихся педагогов. Воспитание школьников сегодня требует новых эффективных технологий воспитательного процесса с учетом международного опыта деятельности лагерей.

Ключевые слова: *Детские летние здравницы, игры, лето, учреждения, лагеря, дети, школьники, вожатые, воспитатели, отдых, методы воспитания.*

Summary
V.D.Hubiak

Organization of Work of Summer Health-Improving Institutions on the Basis of Pedagogical Ideas of V.O.Sukhomlyns'kyi

The problem of adopting methods of practical activities of Children 's summer sanitation camp of Pavlisk secondary school in Kirovograd region according to V.O. Sukhomlinskiy 's pedagogical ideas is very important in our days. Education of contemporary children needs new methods and ways for educational process. However, the results will be reached only after using new ways and methods of education, especially the experience of a great Ukrainian teacher V.O. Sukhomlinskiy.

Key words: *V.O. Sukhomlinskiy, children's summer sanitation establishments, camps, children, schoolchildren, leaders, the educator, sanitation, rest, methods of education, games, summer.*

Дата надходження статті:

„28” серпня 2011 р.

УДК 373.31.032(045)

В.Ф.ДЕРКАЧ,

директор школи

(с.Павлиш Онуфріївського району Кіровоградської області)

Уроки мислення серед природи – один з найголовніших засобів формування особистості молодшого школяра

У статті автор розкриває досвід роботи вчителів початкових класів з розвитку мислення та зв'язного мовлення молодших школярів в контексті педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського.

Ключові слова: *мислення, особистість, засоби, спостереження, урок.*

Спливають непомітно дні, минають роки, відбуваються зміни та реформи в освітянській галузі, та не втрачає своєї актуальності неоціненна педагогічна спадщина видатного Добротворця з Павлиша, учителя, ім'ям якого названі вулиці та навчальні заклади, на ідеях якого виховуються тисячі молодих людей. Сьогодні можна тільки дивуватися, наскільки чітко В.О.Сухомлинський уявляв майбутнє школи.

З перших днів роботи в Павлиській десятирічці він особливо велику увагу приділяв дітям дошкільного та молодшого шкільного віку. Пригадує заслужений учитель України Г.Я.Вовченко, яка багато років працювала під безпосереднім керівництвом видатного педагога: „Пам'ятаю як одного разу на перерві в учительській виникла дискусія з приводу того, з якого віку діти можуть навчатися в школі. Присутні висловлювали різні думки. Василь Олександрович свою думку не висловив, залишивши всіх при своїх переконаннях. Наступного дня він запросив до учительської мого 5-ти річного сина і, не звертаючи ні на кого уваги, почав з ним розмову. Запитував які він знає країни, їх столиці, просив показати на карті. Поспілкувавшись з ним, він взяв хлопця за руку і вийшов на подвір'я школи, залишивши всіх в роздумах – коли дитина може розпочинати навчання, коли вона найкраще запам'ятовує. Це була його відповідь колегам на дискусію попереднього дня”.

Василь Олександрович був переконаний в тому, що дитина розвивається до семи років завдяки отриманим враженням з навколишнього світу. Тому він особисто готував до навчання в школі шестирічних дітей. Він створив для них „Школу радості”, про яку розповів у книзі „Серце віддаю дітям”. Двічі на тиждень він вів майбутніх першокласників у природу, вчив спостерігати та відчувати красу природи.

Видатний педагог проводив велику роботу з учителями, які повинні були працювати з молодшими школярами. З його ініціативи з 1956 року вчителі початкових класів організовано розпочали проводити підготовку дітей дошкільного віку. Це давало бажані результати. Вчитель мав можливість познайомитися зі своїми майбутніми учнями, мав достатньо часу щоб приділити увагу дітям, які прийшли до школи не підготовлені до навчання.

„Влітку 1960 року, – розповідала Жаленко К.М., – Василь Олександрович наполегливо готував мене до роботи в першому класі. Детально пояснював як необхідно працювати, приносив зі своєї бібліотеки і рекомендував читати необхідну методичну літературу. З 01 серпня ми зібрали майбутніх першокласників. Директор проводив цікаві бесіди з ними, наполегливо допомагав мені готуватися до занять. І ось перші уроки, перші радощі й невдачі. Він уважно стежив за кожним моїм кроком, відвідував мої уроки, детально аналізуючи кожний. Розробивши тематику уроків